

Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry

Ylöjärvi

Aronrannan virkistysalueen pesimälinnuston selvitys 2022

Pekka Suhonen 2022: Aronrannan pesimälinnustoseselvitys 2022

Julkaisija: Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

**Tampere
30.9.2022**

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	2
1.1 LINTUDIREKTIIVI	2
2. TUTKIMUSALUE JA MENTELMÄT.....	3
3. LASKENTAMENETELMÄT	4
3.1. MENETELMIEN VALINTA	4
3.2. MAALINTUJEN KARTOITUSLASKENTA	4
4. PESIMÄLINNUSTOSELVITYS.....	5
4.1 MAALINTUJEN KARTOITUSLASKENTA.....	6
4.2 REVIIRIT (PESIMÄLINTUJEN PARIMÄÄRÄ).....	8
5. TULOSTEN TARKASTELU	10

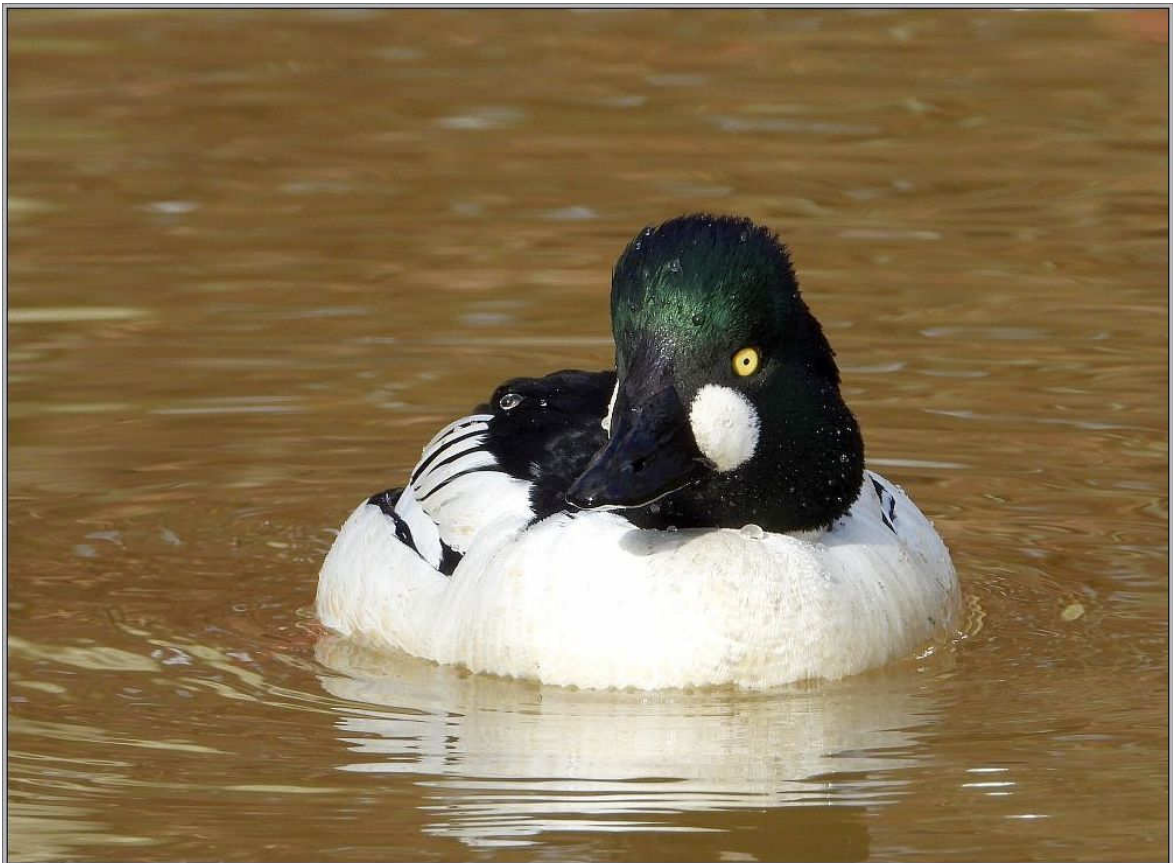
1. JOHDANTO

Selvityksen kohteena oli Ylöjärven ydinkeskustassa sijaitseva Keijärven ranta-alue sekä Kuruntien molemmille puolille sijoittuva Pöyhönojan ympäristö. Selvitysalueen kokonaispinta-ala on noin 19 ha. Kohteessa tehtiin tarjouspyynnön mukainen linnustaselvitys, jossa selvitettiin mm. viimeisimmässä uhanalaisuusluokituksessa mainittujen lintulajien esiintyminen. Lisäksi kiinnitettiin huomiota lintudirektiivin I liitteen lajien esiintymiseen.

Työ toteutettiin touko-kesäkuun 2022 aikana viitenä käyntikertana. Linnusto selvitettiin valtakunnallisen linnustoseurannan ohjeiden mukaisesti kartoitusmenetelmällä. Laskennat ajoitettiin sääolosuhteet ja ajankohta huomioiden siten, että eri lajiryhmät saatiin kartoitettua kattavasti.

1.1 Lintudirektiivi

Lintudirektiivi koskee kaikkien luonnonvaraisena elävien lintulajien suojelua EU:ssa. Sen tavoitteena on lajien ja niiden elinympäristöjen suojelu, lajien hoitaminen ja sääntely sekä antaa säännökset lajien hyödyntämisestä. Suojelu kattaa linnut, niiden munat, pesät sekä elinympäristöt. Suomessa on 256 direktiivin tarkoittamaa luonnonvaraisesti esiintyvää lintulajia (vuoden 2012 tilanne).

Kuva 1) Telkkiä havaittiin kolme paria.

2. TUTKIMUSALUE JA MENTELMÄT

Keijärven ranta-aluetta rajaavat osin rautatie idässä ja Vaasantie länsiosassa sekä asutusalue Pappilanniemi pohjoisosassa ja Mäkkylän peltoalueet eteläosassa. Alue on rajattu kuvassa 2 punaisella viivalla.

Selvitysalueina olivat karttaan (kuva 2) punaisella rajatut alueet (A-C). Aronrannan alue (A) on pääosin rakennettua viheraluetta. Siellä sijaitsee mm. pelikenttiä, uimaranta, vene- sekä parkkipaikkoja. Tämän alueen reunoilla on hieman luonnontilaisempaa ympäristöä, etenkin etelä- ja pohjoisosissa. Alue rajautuu pohjoisosasta Pappilanniemen asuinalueeseen.

Kuva 2) Selvitysalueen rajaus A-C.

Alue B on kapea kaistale Keijärven ranta-aluetta, ja se sijaitsee Vaasantien varrella. Alueen poikki kulkee pohjois-etelä-suuntaisesti junarata, joka on pääosin järven ylitse rakennettu pengertienä. Pengertie erottaa pienehkön vesialueen, Saurionlähteen muusta järvestä. Kyseiseltä vesialueelta on yhteys muuhun järveen radan alitse kulkevan venetunnelin kautta. Tämän alueen eteläosassa on pieni asuinalue, joka rajautuu Mäkkylän peltoalueeseen.

Edellä mainittujen lisäksi selvitysalueeseen kuului myös alue C. Se sijaitsee Kuruntien länsipuolella ja sen lävitse kulkee Pöyhönoja. Alue on luonteeltaan puistomaista pääosin hoidettua viheraluetta.

Linnusto selvitettiin touko-kesäkuussa 2022 kartoitusmenetelmällä (Koskimies & Väisänen 1988). Alueella käytiin viitenä päivänä siten, että jokainen osa-alue (A-C) käytiin läpi viisi kertaa aamuisin. Pesiviksi katsottiin lajit, joiden käyttäytyminen viittasi pesintään (laulu, varoittelevuus, pari) yhdellä laskentakerralla tai jotka havaittiin muuten samalla paikalla kahdessa eri laskennassa.

3. LASKENTAMENETLMÄT

3.1. Menetelmien valinta

Alueen seurantaan käytettiin valtakunnallista linnustonseurantaa varten 1980-luvun puolivälissä vakioituja menetelmiä (Koskimies & Väisänen 1988, 1991, Koskimies 1994), jotka antavat luotettavimmat tulokset myös paikallisissa hankeseurannoissa. Menetelmän valintaan ovat vaikuttaneet seuranta-alueen koko, elinympäristöt ja pesimälajisto, seurannan tavoitteet, vaadittu tarkkuus ja luotettavuus, aineiston käsittelymenetelmät sekä käytettävissä olevat resurssit.

3.2. Maalintujen kartoituslaskenta

Kosteikko-, pensaikko- ja metsälinnut laskettiin kartoitusmenetelmällä. Kartoituslaskennassa laulavat tai muuten reviiriä puolustavat maa- ja kosteikkolinnut merkitään suurimittakaavaisille kartoille. Kunkin laskentakäynnin havainnot yhdistetään lajikohtaisille kartoille, ja havaintorykelmien perusteella saadaan selville todellinen reviiri- ja parimäärä. Laskenta toistettiin selvitysalueella viisi kertaa pesimäkauden aikana.

Pesimälinnusto saatiin selvitettyä erittäin kattavasti kartoituslaskennalla, jotka on lueteltu parimäärätietoineen taulukossa 1. Pesimätiheydet olivat tyypillisen vähäisiä, mikä johtuu mm. alueen sijainnista, metsien ikärakenteesta ja yksipuoleisuudesta. Tutkimusalueelta löydettiin yhteensä 46 lajin reviirit (taulukko 1), joista valtaosa oli hyvin tavallisia pesimälajeja. Lajistoon lukeutui useampi huomionarvoinen laji kuten mm: laulujoutsen, valkuposkihanhi, tavi, telkkä, kurki, nokikana, pikkutylli, taivaanvuohi, naurulokki, kalatiira, haara- ja räystäspääsky, västäräkki, pensaskerttu, viherpeippo, punavarpenen ja pajusirkku.

Kuva 3) Pikkutylli ruokaili järven uimarannalla

Huomionarvoisista lajeista kolme on EU:n Lintudirektiivin I-liitteen lajeja, viisi (kalatiira mainitaan sekä I-liitteessä että EVA-listauksessa) on Suomen erityisvastuulajeja, kolme lajia on valtakunnallisessa uhanalaisuusluettelossa erittäin uhanalaisia (EN), kolme lajia on vaarantuneita (VU) ja silmälläpidettäviä lajeja on kuusi (NT). Huomionarvoisia lajeja on yhteensä 19, joka on n. 40 % kaikista havaituista lajeista.

EU:n direktiivilajeista erityistä huomiota tulee kiinnittää seuraaviin lajeihin, jotka voivat olla herkkiä häiriölle, kuten joutsen ja kurki.

Kartoituslaskennat toteutettiin koko tutkimusalueen osalta. Kartoituslaskennassa merkittävien lajien (uhanalaiset, EU:n lintudirektiivin liitteen I-lajit sekä Suomen erityisvastuulajit) reviirit mer-

kittiin kartalle paikan päällä maastossa. Maastotyöt tehtiin aamuisin noin klo 5–9 välisenä aikana. Pareiksi tulkittiin seuraavat havainnot: laulava koiras, varoittelevakoiras, nähty koiras, varoitteleva naaras, nähty naaras, varoitteleva pari ja nähty pari.

Lisäksi suoritettujen laskentojen yhteydessä pyrittiin pitämään silmällä alueen ulkopuolella pesiviä, mutta alueella mahdollisesti ruokailevia petolintuja ja muita suojeluarvoon erityisesti vaikuttavia lajeja.

4. PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Linnustoselvityksen menetelmänä sovellettiin pesivän maalinnuston kartoituslaskentaa (Koskimies & Väisänen 1988). Selvitysalueilla tehtiin viiden käyntikerran kartoituslaskenta. Alue tutkittiin 3.5., 19.5., 28.5., 8.6. ja 20.6. Kaikki laskennat tehtiin aamuisin auringonnoususta eteenpäin tyynellä tai heikkotuulisella, poutaisella ja ajankohdan mukaisella mahdollisimman lämpimällä säällä. Kartoitus tehtiin siten, että mikään maaston kohta ei jäänyt 50 metriä kauemmas kuljetusta reitistä. Saatujen tulosten raportoinnissa ei kuitenkaan huomioida alueen yli lentäneitä lintuja, eikä selvästi alueen ulkopuolella olleita lintuja. Mahdollisista kevätmuutolla levähtäneistä linnusta mainitaan merkittävimmät havainnot. Tämän vuoden kevät oli melko myöhäinen muutamaan aikaisempaan vuoteen verrattuna, jonka vuoksi kartoitusten aloituksen ajankohta oli hyvin sopiva. Kuvasta 4 voidaan havaita, että Saurionlähde oli vielä osittain jäässä 3.5.2022.

Kuva 4) Saurionlähde oli vielä osittain jäässä 3.5.2022.

Kartoitus saatiin tehtyä myös hyvin luotettavasti runsaimpien lajien (räkättirastas, peippo, pajulinu) suhteen. Tuloksissa esitettävät parimäärät perustuvat maastossa tehtyihin tulkintoihin mahdollisimman oikeasta havaitusta määrästä, jossa samoiksi arvioidut linnut on jätetty laskematta

uudelleen. Aronrannan alueen pesimälinnustoa ei liene aiemmin selvitetty tällä tarkkuudella, mutta Ylöjärven kaupungin ydinkeskustan osayleiskaava-alueen linnustoselvitys (Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry, Rintamäki 2010) on luultavasti osittain sivunnut tätäkin aluetta. Selvitysten aluerajaukset poikkeavat toisistaan jonkin verran, joten tulosten suora vertailu ei liene mahdollista.

4.1 Maalintujen kartoituslaskenta

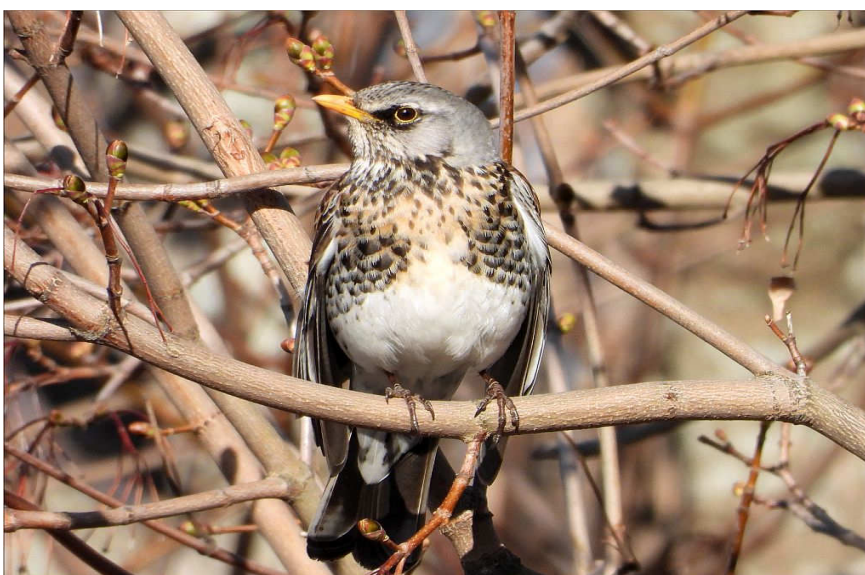
Tulostaulukossa (Taulukko 1) pesimälinnuista käytettävä yksikkö on lintupari. Pari voi tarkoittaa myös havaintoa yksittäisestä koiraasta tai naaraasta, sillä laskennassa harvoin havaitaan parin molempia yksilöitä samanaikaisesti, etenkin enää siinä vaiheessa, kun haudonta alkanut. Lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettiin uusinta uhanalaisuusluokitusta (Hyvärinen ym. 2019). Aronrannan linnusto ei ole erityisen runsas, mutta toisaalta se on melko monipuolinen. Lajistoa on vesilinnuista ja kahlaajista melko runsaslajistoihin varpuslintuihin, joiden yksilömäärät ovat kuitenkin monen lajin osalla hyvin pieniä.

Pesiviksi tulkittuja lintulajeja havaittiin 46. Maalintuja (mukaan lukien kahlaajat) laskettiin 122 paria (642 paria / km²) ja vesi- ja lokkilintuja 20 paria (17 paria / järvenrantakilometri). Selvästi runsaimmat lajit (lueteltu runsausjärjestyksessä) olivat: räkättirastas (16 paria), peippo (11 paria) ja pajulintu (10 paria). Valtaosa muiden lajien parimääristä vaihteli yhdestä neljään. Kaikki pesimälajit ja parimäärät on esitetty taulukossa 1.

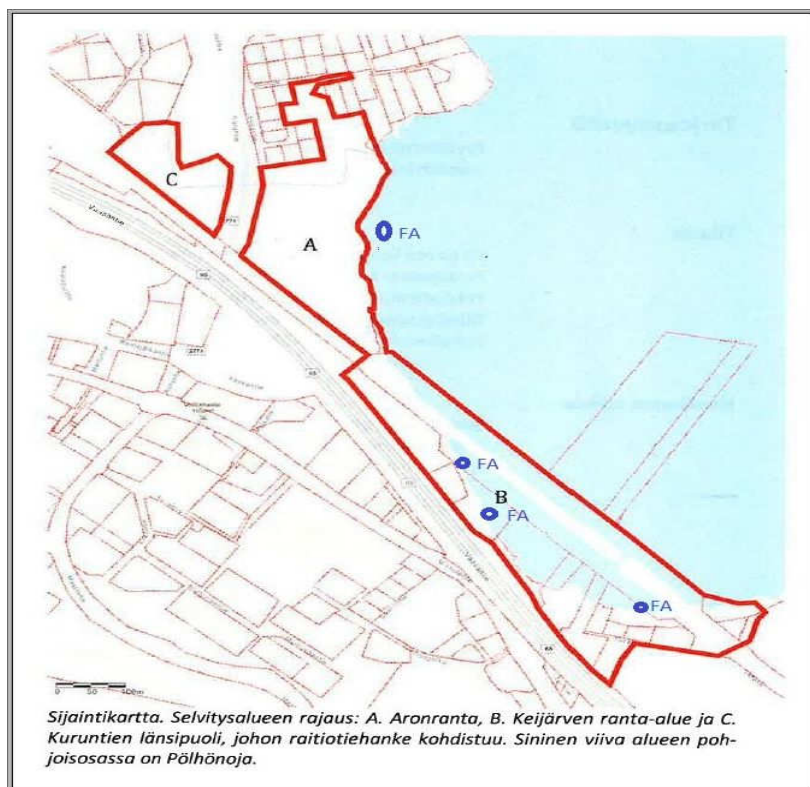
Alueella A havaittiin 59 paria, jotka edustivat 34 lajia. Vastaavasti alueella B havaittiin 66 paria, joka käsitti 33 lajia. Alueen C linnusto oli jo etukäteen arvioitavissa melko vähäiseksi: siellä havaittiin vain 17 paria, joka todettiin 10 lajista.

Alueella pesii kolme valtakunnallisesti uhanalaista lintulajia, kolme pesimälajia luokitellaan vaarantuneiksi ja lisäksi on kuusi silmälläpidettävää lajia.

Erittäin uhanalaisia nokikanoja pesi peräti viisi paria, joista kolme paria Saurionlähteellä ja kaksi paria uimarannan molemmin puolin ruovikon / kortteikon suojissa. Nokikanan pesimäpaikat on merkitty kuvaan 6.

Kuva 5) Räkättirastas oli runsain pesimälaji: parimäärä oli 16 paria.

Kuva 6) Nokkanan (FA) pesimäpaikat on merkitty kuvaan sinisin pistein.

Nykyään myös erittäin uhanalaiseksi luokiteltua viherpeippoa pesi kaksi paria alueen A pohjoisosassa Pöyhönojan ja Pappilanniemen välisellä alueella. Samalla alueella lenteli myös räystäspääskyperi, joka voi olla saalistuslennolla joltain läheiseltä pesimäpaikalta.

Vaarantuneista lajeista naurulokki pesi hyvin todennäköisesti yhden parin voimin junaradan pengertien levennyksessä Keijärven puolella. Pajusirkkuja oli kaksi paria alueen A uimarannan molemmin puolin ja yksi pari Saurionlähteen länsirannalla. Haarapääskyjä oli kaksi paria, joista toinen oli alueen B eteläosassa ja toinen pari alueen A pohjoisosassa.

Silmälläpidettäväksi luokitellut lajit: silkkiuikuista toinen pari pesi Saurionlähteen eteläosan ruovikossa ja toinen pari uimarannan eteläpuolen kortteikossa. Pikkutylli näkyi pariin otteeseen uimarannalla, mutta varmuutta sen pesinnästä ei kuitenkaan saatu. Yksi taivaanvuohi pari oli Saurionlähteen länsirannalla. Västäräkkejä havaittiin kolme paria: yksi pari pesi alueen B keskivaiheilla ja kaksi paria alueella A. Pensaskerttu koiras lauloi alueen B pohjoisosan pensaikkoalueella ja punavarpuskoiras lauloi alueen C länsireunalla.

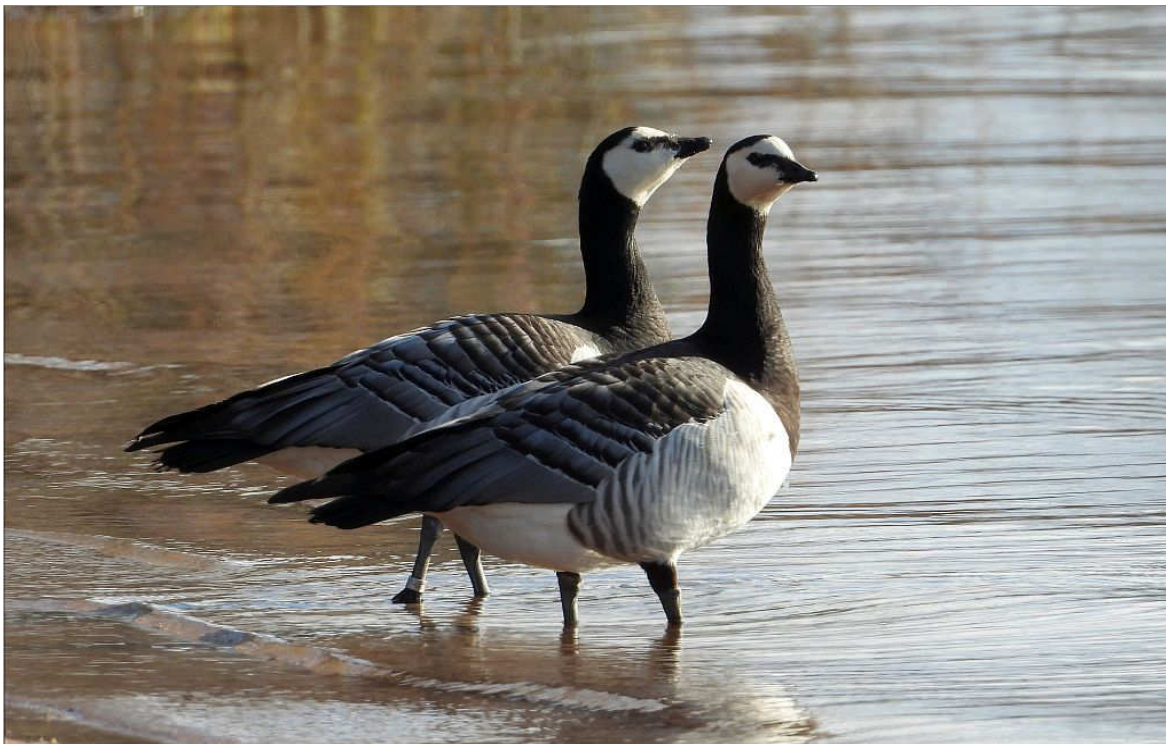
Kurkia havaittiin yksi pari, joka liikkui pääosin alueen B eteläosissa, joka rantaluhdalla tai pelloilla. Kurki oli käynyt myös uimarannalla, joka voitiin todeta havaittujen jalanjälkien perusteella. Kahlaajalintuja oli kolme lajia yhteensä neljä paria. Havaituista kahlaajista silmälläpidettäviä ovat pikkutylli ja taivaanvuohi. Rantasipejä oli kaksi paria, joka kuuluu Suomen erityisvastuulajeihin. Kahlaajille tärkeimmät elinympäristöt ovat Saurionlähteen kostea rantaluhta ja Pöyhönojansuistosta venerantaan sijaitsevat ranta-alueet.

Erittäin uhanalaisia viherpeippoja löytyi yhteensä kaksi paria alueen A pohjoisosasta. Pajusirkulle sopivinta elinympäristöä on Saurionlähteen ranta-alueet sekä uimarannan eteläpuolen pienimuotoinen luhta, joille oli asettunut pesimään kaksi paria pajusirkkuja.

Petolinnuista alueella ei havaittu pesivänä mitään lajia, mutta ruskosuohaukka havaittiin saalistelemassa alueen eteläosissa pariin kertaan.

Laskenta-alueen ympäristössä havaittiin myös joitakin läpimuuttavia lintuja ja muita sellaisia lintuja, jotka tuskin pesivät aivan lähistöllä. Järvellä näkyi uhanalainen selkälokipari sekä muutamia kuikkia. Lisäksi useiden muuttavien varpuslintulajien ääniä kuului aamuisin taivaalta ajoittain melko runsaasti, joista mainittakoon metsä- ja niittykirviset sekä järripeipot.

Kuva 7) Tämä valkoposkikhanhi pariskunta viihtyi Aronrannan uimarannalla ja sen läheisyydessä.

Suoritetuilla viiden käyntikerran kartoituslaskennalla ei löydetty varmasti kaikkia alueella pesiviä ja pesintää yrittäneitä lintupareja, vaikka hyvin kattavasti ne saatiin selvitettyä. Toisaalta on mahdollista, että joitakin lyhytaikaisesti alueella vierailleita lintuyksilöitä saatiin tulkita pesiviksi tai pesintää yrittäviksi. Laskentatuloksen perusteella saatiin kuitenkin hyvä käsitys alueen linnustosta sekä linnuille tärkeimmistä pesimäalueista maankäytön suunnittelun tueksi. Pesimälinnuston tarkan parimäärän selvittämiseksi tarvitaan yleensä 5–6 laskentakertaa pesimäkauden aikana.

4.2 Reviirit (pesimälintujen parimäärä)

Alla olevaan listaan on merkitty tähdellä* sellaiset lajit, joiden parimäärien selvittämiseen kartoituslaskenta soveltuu huonommin eli lajeja, joiden reviirit eivät ole suhteellisen selvärajaisia (Koskimies & Väisänen 1988). Näiden lajien parimäärät on arvioitu lähinnä kiertelevien lintujen lukumäärän perusteella, ja tämän vuoksi ne ovat epävarmempia kuin muilla lajeilla.

Taulukko 1. Kartoitusalueella havaitut pesimälajit ja niiden parimäärät on lueteltu ao. listauksessa. Lajien perään on merkitty olemassa oleva uhanalaisuusluokitus sekä korostettu kursivilla lintudirektiivin lajeja.

EN =erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä sekä kursivoidulla tekstillä Lintudirektiivin I liitteen lajit

Taulukko 1: Pesimälajien parimäärät

<u>Laji</u> (tieteellinen nimi)	<u>Pareja</u>
Silkkiuikku (<i>Podiceps cristatus</i>) – (NT)	2
<i>Valkoposkihanhi</i> (<i>Branta leucopsis</i>)	1
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	2–3
Sinisorsa (<i>Anas platyrhynchos</i>)	3
Telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	3
Fasaani (<i>Phasianus colchicus</i>)	1
Nokikana (<i>Fulica atra</i>) – (EN)	5
<i>Kurki</i> (<i>Grus grus</i>)	1
Pikkutylli (<i>Charadrius dubius</i>) – (NT)	1
Taivaanvuohi (<i>Gallinago gallinago</i>) – (NT)	1
Rantasipi (<i>Actitis hypoleuca</i>)	2
Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>) – (VU)	1
Kalalokki (<i>Larus canus</i>)	2
<i>Kalatiira</i> (<i>Sterna hirundo</i>)	1
Sepelkyyhky (<i>Columba palumbus</i>)	1
Käpytikka (<i>Dendrocopos major</i>)	2
Haarapääsky (<i>Hirundo rustica</i>) – (VU)	1–2*
Räystäspääsky (<i>Delicon urbica</i>) – (EN)	1*
Västäräkki (<i>Motacilla alba</i>) – (NT)	3
Rautiainen (<i>Prunella modularis</i>)	2
Punarinta (<i>Erithacus rubecula</i>)	4
Mustarastas (<i>Turdus merula</i>)	5
Räkättirastas (<i>Turdus pilaris</i>)	16
Laulurastas (<i>Turdus philomeus</i>)	4
Punakylkirastas (<i>Turdus iliacus</i>)	6
Hernekerttu (<i>Sylvia curruca</i>)	1
Pensaskerttu (<i>Sylvia communis</i>) – (NT)	1
Lehtokerttu (<i>Sylvia borin</i>)	1

Mustapääkerttu (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1
Tiltalitti (<i>Phylloscopus collybita</i>)	3
Pajulintu (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	10
Harmaasieppo (<i>Muscicapa striata</i>)	1
Kirjosieppo (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	4
Sinitiainen (<i>Parus caeruleus</i>)	6
Talitiainen (<i>Parus major</i>)	5
Varis (<i>Corvus corone</i>)	1
Kottarainen (<i>Sturnus vulgaris</i>)	3*
Pikkuvarpunen (<i>Passer montanus</i>)	2
Peippo (<i>Fringilla coelebs</i>)	11
Vihherpeippo (<i>Carduelis chloris</i>) – (EN)	2
Tikli (<i>Carduelis carduelis</i>)	2
Hemppo (<i>Carduelis cannabina</i>)	1
Vihervarpunen (<i>Carduelis spinus</i>)	4
Punavarpunen (<i>Carpodactys erythrinus</i>) – (NT)	1
Keltasirkku (<i>Emberiza citrinella</i>)	4
Pajusirkku (<i>Emberiza schoeniclus</i>) – (VU)	3

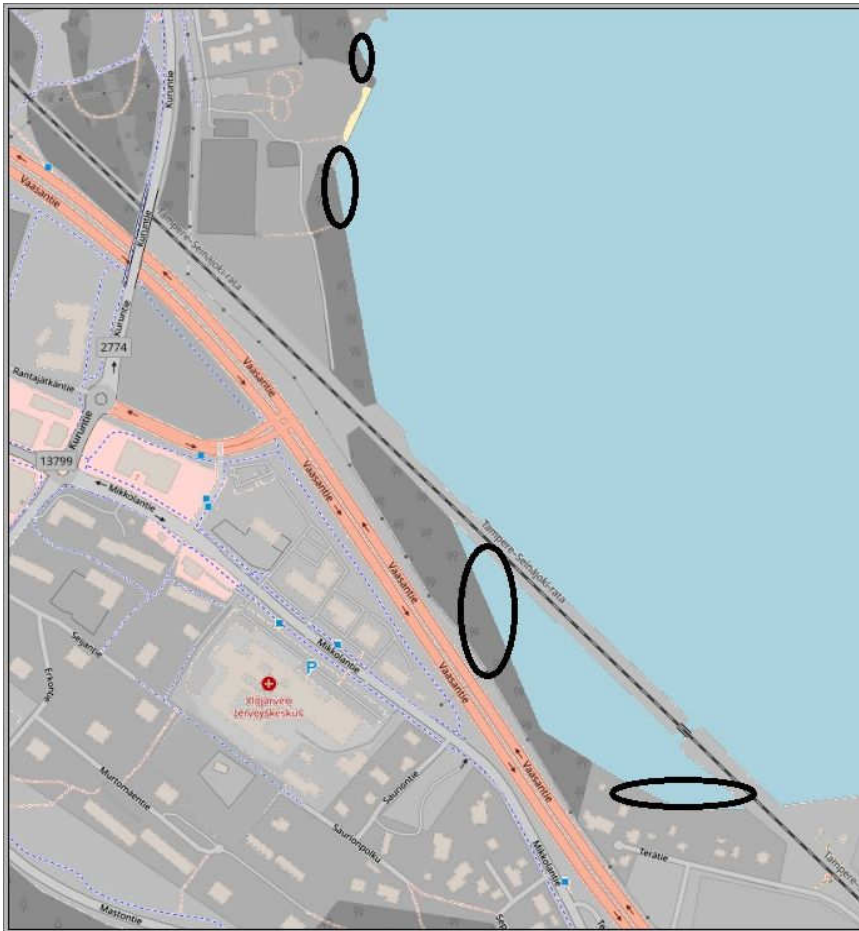
Oheisia alla olevia lajeja tavattiin laskennoissa melko säännöllisesti, mutta niistä ei saatu tehtyä luotettavia pesintää viittaavia havaintoja. Lajeista lähinnä joutsen on potentiaalinen pesimälaji, joka voisi hyvin asettua pesimään Saurionlähteen alueelle.

<i>Laulujoutsen (Cygnus cygnus)</i>	1 (järvellä, välillä hyvinkin lähellä alueen reunaa)
<i>Ruskosuohaukka (Circus aeruginosus)</i>	1*(voivat kierrellä saalistaessa hyvin laajalla alueella)
Metsäviklo (<i>Tringa ochropus</i>)	1 (ruokailemassa/muuttavia)
Selkälokki (<i>Larus fuscus</i>) – (EN)	1 (yksi pari näkyi järvellä useasti)
Tervapääsky (<i>Apus apus</i>) – (NT)	6*(kierteleviä lintuja)

5. TULOSTEN TARKASTELU

Tärkeimpiä lintujen elinympäristöjä ovat Saurionlähteen rantavyöhyke lähes Vaasantien reunaan asti ja Pöhlönojan loppuosan pohjoispuolen kostea pensaikkoalue sekä uimarannan ja venepaikojen välinen pieni luhta-alue, jonka ympäristö on erityisesti lintujen suosiossa. Metsälinnuille tärkeimpiä ovat luonnontilaisimmat metsät, joita on myös edellä mainituilla alueilla (Saurionlähde

ja Aronrannan pohjoisosa). Tärkeimmille lintualueille ei tulisi kohdistaa ympäristöä merkittävästi muuttavia toimenpiteitä. Kuvassa 8 on ympyröity laskenta-alueen linnuille tärkeitä elinympäristöjä.

Kuva 8) Laskenta-alueen tärkeiden lintualueiden rajausta (mustat rajaukset).

Lintujen pesimärauhan turvaamiseksi mahdolliset ulkoilureitit tulisi sijoittaa mahdollisimman etäälle rannasta niillä kohtin, missä pesivää linnustoa on runsaasti tai mikäli niillä pesii lajeja, joiden suojelustatus on esimerkiksi erittäin uhanalainen (EN). Reittejä voidaan rakentaa myös tärkeimpien lintualueiden läpi, mutta suositeltavaa on sijoittaa reitit ensisijaisesti vähälinnustoisimmille ja helppokulkuisille sekä kuivemmille paikoille. Rakennetuilla viheralueilla ei ole sellaisia erityisiä linnustoarvoja, jotka tulisi huomioida uusien reittien sijoituksessa. Maisemallisesti merkittävä puusto suositellaan säilytettävän niissäkin.

Kuva 9) Erittäin uhanalaista nokikanaa havaittiin ilahduttavasti peräti viisi paria.

Kangasalla 30.9.2022

Pekka Suhonen

Pekka Suhonen

Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry.